

ENKELE OPMERKINGEN OVER HET BEGRIP ADMINISTREREN

door H. Reinoud

Het studieprogramma „Leer van de Administratieve Organisatie” van het NIVA, verschenen dd. december 1958, vermeldt in de toelichting, dat de ontwerpers van dit programma het volgend begrip administreren bij hun arbeid voor ogen heeft gestaan.

„Administreren is: het systematisch vastleggen, verwerken en verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen en doen functioneren van een huishouding, en ten behoeve van de verantwoording, welke daarover moet worden afgelegd.”

Naar aanleiding van deze definitie volgen hieronder enige opmerkingen.

1. De woorden besturen en doen functioneren worden niet nader toegelicht. Naar alle waarschijnlijkheid hebben de opstellers hierbij gedacht aan de - relatieve - onderscheiding besturen (of leiden) en uitvoeren. In dat geval verdient het m.i. aanbeveling om van besturen en functioneren te spreken, aangezien besturen en *doen* functioneren nagenoeg dezelfde betekenis hebben.

Een omschrijving met een wat andere terminologie, maar die toch overeenkomst vertoont met die van het NIVA, trof ik aan in een artikel van M. M. Stone, „Data Processing and the Management Information System” (AMA Management Report number 46):

„When we think of information in terms of the *function* it serves, we find three basic classes:

1. *Operating information* consists of working documents - move tickets, checks, invoices, and the like - which make possible the routine functioning of the business.
2. *Decision-making information* (to use the current glamor phrase) permits the evaluation and comparison of alternative courses of action.
3. *Performance measurement information* answers the question, „How well are we (is he) doing?”

De onder 1 vermelde activiteit heeft betrekking op het functioneren, die onder 2 kan in verband gebracht worden met besturen, terwijl bij punt 3 aan controle gedacht kan worden.

2. Besturen - van een huishouding - impliceert controle en is derhalve niet los te denken van verantwoording en verantwoordingsplicht. Daarom is, naar ik meen, de zinsnede „en ten behoeve van de verantwoording, welke daarover moet worden afgelegd” in beginsel overbodig.

Nu behoeven definities niet altijd theoretisch volkomen te zijn. Onvolkomen definities kunnen een bepaald doel dat men voor ogen heeft, bijv. concentratie van aandacht op een bepaald element of verschijnsel, soms beter dienen dan perfecte begripsomschrijvingen. Waar verantwoording en verantwoordingsstukken zulk een centrale plaats ten aanzien van de accountantsfunctie en -studie innemen, lijkt de evenbedoelde in het studieprogramma voorkomende toevoeging doelmatig. In de leer van de organisatie tout court kan men m.i. echter volstaan met de kortere omschrijving „administreren is het systematisch vastleggen, verwerken en verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen en functioneren van een huishouding”.

3. Wil men een bepaalde groep activiteiten duidelijk onderscheiden van andere activiteiten, dan moet de betreffende begripsomschrijving zo exclusief mogelijk zijn, d.w.z. deze omschrijving moet niet toepasbaar zijn op andersoortige activiteiten of verschijnselen. Voldoet de omschrijving van administreren in het studieprogramma nu aan dit criterium? Naar ik meen niet. Zij kan namelijk evenzeer dienen als de omschrijving van de werkzaamheden van de statisticus of van de marktanalyticus. Met deze voorbeelden blijf ik nog in de buurt van de administratie. Wat verder daarvan verwijderd is bijvoorbeeld de arbeid van de sociaal-psycholoog. Ook deze laatste kan vanuit een bepaalde gezichtshoek stellen, dat hij „het systematisch vastleggen, verwerken en verstrekken van informatie ten behoeve van het besturen en functioneren van een huishouding” beoogt. Zelfs de toevoeging „en ten behoeve van de verantwoording (bijv. van het personeelsbeleid), welke daarover moet worden afgelegd” kan zeer wel op zijn functie betrekking hebben.

In hun voortreffelijk artikel „Van inrichtingsleer naar administratieve organisatie” in het M.A.B. van juni 1959 (no 6) schrijven C. L. Spits en F. D. Zandstra in dit verband: „Tot goed begrip zij hier meteen aan toegevoegd, dat de administratie slechts als één van de waarnemingsmiddelen wordt genoemd en dat het informatievraagstuk in het bedrijf dus bepaald niet bij uitsluiting als een administratief-organisatorisch vraagstuk mag worden gezien.”

Ik meen, dat dus wel vaststaat, dat het bijzondere waardoor administreren zich van een aantal andere activiteiten onderscheidt, in de definitie niet tot uitdrukking komt.

Men kan zich op het standpunt stellen, dat dit laatste niet zo belangrijk is, omdat de betekenis van de gegeven begripsomschrijving voor alles gezocht moet worden in het feit dat zij 1) het nauwe verband tussen administreren en besturen / functioneren doet uitkomen, 2) het administreren zijn plaats geeft in de wereld van de moderne informatieverwerking. Ik stem er gaarne mede in, dat daarin het waardevolle van de aangegeven omschrijving is gelegen. Toch meen ik, dat het theoretisch en praktisch van waarde is om naar aanvulling van het begrip administreren te zoeken zodanig, dat het specifieke karakter van administreren daarin tot uiting komt. Om slechts twee redenen te noemen.

Wanneer het begrip administreren, zoals het studieprogramma in zijn toelichting aangeeft, moet worden gezien in verband met „de ontwikkeling, die de problematiek en de techniek van de informatieverwerking de laatste decenia hebben doorgemaakt en op de samenhangen, welke zich daarbij steeds duidelijker aftekenen”, dan is het m.i. zaak de eigen geaardheid van het administreren in dit grote zich nog steeds uitdijend en usurperend geheel zo duidelijk mogelijk vast te stellen en te omschrijven.

En met betrekking tot de organisatiearbeid mag ik er aan herinneren, dat voor verschillende uitleg vatbare functie - en taakomschrijvingen voor een juiste taakafbakening binnen een huishouding ongewenst zijn.

4. Bezieet men de gegeven definitie van administreren, dan kan de aanvulling uiteraard niet in de zinsnede „ten behoeve van het besturen en doen functioneren” worden gezocht. Zij zal dus betrekking moeten hebben op „het systematisch vastleggen, verwerken en verstrekken van informatie”. In een nadere aanduiding van *het systematisch vastleggen, verwerken en verstrekken* zie ik geen mogelijkheden, die een afdoende onderscheiding tussen administratieve

en andersoortige informatie bewerkstelligen. Wordt de oplossing in een korte omschrijving van de aard der informatie gezocht, dan zou gedacht kunnen worden aan de toevoeging „numerieke” of „financieel-economische”. Beide zijn echter ontoereikend. Numerieke informatie is niet bij uitsluiting het kenmerk van administratieve informatie, terwijl financieel-economische informatie, hoezeer de backbone van het administreren, in de huidige opvattingen een te beperkt begrip is. Wat dit laatste aangaat kunnen als voorbeelden de technische administratie en de personeelsadministratie worden genoemd.

Onder technische administratie moet dan worden verstaan de, soms zeer omvangrijke registratie, enz. van technische bijzonderheden ten behoeve van technische werkzaamheden, bijv. die van een kabelnet; bij personeelsadministratie valt te denken aan de personeelsbeoordelingsformulieren en wat daarmee samenhangt.

Dit laatste feit, t.w. dat administreren ook nog andere gebieden bestrijkt dan die waar het vastleggen, enz. van financieel-economische data centraal staat, is voor het onderhavige probleem overigens van betekenis. Ook voor die andere gebieden zijn alternatieve methoden en technieken mogelijk en voor de verkenning daarvan en het maken van een keuze is dezelfde of een deel van dezelfde deskundigheid vereist als voor het meer beperkte gebied. Administratie zou men kunnen zien als een ontmoeting c.q. verwevenheid van bedrijfs-economie inclusief organisatieler, boekhoudmethodieken en speciale technieken, die tot een eigen kennisgebied voert, dat zich echter niet gemakkelijk door enkele woorden exclusief laat kenmerken.

Bovenstaande verkenning voert tot de voorlopige slotsom, dat een eventuele aanduiding van het specifieke karakter van administreren met behoud van de definitie voorkomende in het studieprogramma - en ik zou dit laatste zeker willen doen - het onvermijdelijk maakt in de omschrijving het woord administratief op te nemen met implicite verwijzing naar de specificatie van de algemene beginselen, de typologie der toepassingen en de hoofdlijnen van de administratieve techniek, zoals dit bijv. in het laatste studieprogramma is geschied. Administreren zou dan kunnen worden omschreven als:

het systematisch vastleggen, verwerken en verstrekken van administratieve informatie ten behoeve van het besturen en functioneren van een huishouding.

Deze definitie heeft uiteraard het niet onbelangrijke bezwaar, dat in de omschrijving een adjectief van het te omschrijven begrip voorkomt.

5. Een geheel andere oplossing ligt in een compromis tussen mogelijkheden en wenselijkheid. Deze kan misschien gevonden worden door er van uit te gaan, dat financieel-economische of bedrijfseconomische informatie het hoofdbestanddeel van de administratieve informatie is en dat de vermelding daarvan in een bijzin op bevredigende wijze een *aanwijzing* geeft omtrent de aard van de informatie, bijv. administreren is het systematisch vastleggen, verwerken en verstrekken van informatie, in het bijzonder van bedrijfseconomische informatie, ten behoeve van het besturen en functioneren van een huishouding.

Bovenstaande beschouwingen, ingegeven door de overweging dat het niet geheel zonder belang is naar verdere precisering van het begrip administreren te streven, zijn neergeschreven in de hoop op reacties van de lezers van het M.A.B. Om misverstand te voorkomen merk ik daarbij tot slot nog eens op, dat de in het studieprogramma gegeven omschrijving m.i. in de huidige fase van ontwikkeling van het administreren en de informatieverwerking bijzonder aantrekkelijk is.